C/2025/3976

20.8.2025

DOPORUČENÍ RADY,

ze dne 8. července 2025,

k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Bulharska

(C/2025/3976)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1263 ze dne 29. dubna 2024 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ([1]), a zejména na čl. 3 odst. 3 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

vzhledem k těmto důvodům:

Obecná východiska

(1) Nařízení (EU) 2024/1263, které vstoupilo v platnost dne 30. dubna 2024, stanoví cíle rámce správy ekonomických záležitostí, jehož účelem je podporovat zdravé a udržitelné veřejné finance, udržitelný a inkluzivní růst a odolnost prostřednictvím reforem a investic a předcházet nadměrným schodkům veřejných financí. Nařízení stanoví, že Rada a Komise vykonávají mnohostranný dohled v rámci evropského semestru v souladu s cíli a požadavky stanovenými v SFEU. Evropský semestr zahrnuje zejména definování doporučení pro jednotlivé země a dohled nad jejich prováděním. Nařízení rovněž podporuje odpovědnost členských států za fiskální politiku a klade důraz na její střednědobé zaměření v kombinaci s účinnějším a soudržnějším prosazováním. Každý členský stát musí Radě a Komisi předložit národní střednědobý fiskálně-strukturální plán obsahující jeho fiskální, reformní a investiční závazky, který v závislosti na délce volebního období v daném členském státě pokrývá období čtyř nebo pěti let. Dráha čistých výdajů ([2]) v těchto plánech musí být v souladu s požadavky uvedeného nařízení, včetně požadavku na to, aby byl veřejný dluh do konce období korekce uveden na věrohodně sestupnou dráhu nebo aby na této dráze setrval anebo aby zůstal na obezřetné úrovni pod hodnotou 60 % hrubého domácího produktu (HDP) a aby se schodek veřejných financí ve střednědobém horizontu snížil pod referenční hodnotu 3 % HDP stanovenou ve Smlouvě nebo se pod ní udržel. Pokud se členský stát zaváže k příslušnému souboru reforem a investic v souladu s kritérii stanovenými v uvedeném nařízení, může být období korekce prodlouženo, a to nejvýše o tři roky.

([1]) Úř. věst. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Čisté výdaje ve smyslu čl. 2 bodu 2 nařízení (EU) 2024/1263: „čistými výdaji“ se rozumí veřejné výdaje očištěné o i) úrokové výdaje; ii) diskreční opatření na straně příjmů; iii) výdaje na programy Unie, které jsou plně kompenzovány příjmy z fondů Unie; iv) vnitrostátní výdaje na spolufinancování programů financovaných Unií; v) cyklické prvky výdajů na dávky v nezaměstnanosti a vi) jednorázová a jiná dočasná opatření.

(2) Dne 19. února 2021 vstoupilo v platnost nařízení Evropského parlamentu a Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ([3]), kterým byl zřízen Nástroj pro oživení a odolnost. Nástroj pro oživení a odolnost poskytuje členským státům finanční podporu na provádění reforem a investic, a přináší tedy fiskální impuls financovaný Unií. V souladu s prioritami evropského semestru pro koordinaci hospodářských politik podporuje hospodářské a sociální oživení a stimuluje udržitelné reformy a investice, zejména za účelem podpory zelené a digitální transformace a zvýšení odolnosti ekonomik členských států. Také pomáhá posílit veřejné finance, podnítit hospodářský růst a tvorbu pracovních míst ve střednědobém a dlouhodobém výhledu, zlepšit územní soudržnost v rámci Unie a podpořit setrvalé provádění evropského pilíře sociálních práv.

(3) Nařízení Evropského parlamentu a Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/435 ([4]) (dále jen „nařízení REPowerEU“) přijaté dne 27. února 2023 má za cíl ukončit závislost Unie na dovozu fosilních paliv z Ruska. To pomůže dosáhnout energetické bezpečnosti a diverzifikovat dodávky energií v Unii a vede k širšímu využívání obnovitelných zdrojů energie, ke zvýšení kapacity pro ukládání energie a ke zlepšení energetické účinnosti.

(4) Dne 15. října 2021 předložilo Bulharsko Komisi v souladu s čl. 18 odst. 1 nařízení (EU) 2021/241 svůj národní plán pro oživení a odolnost. Komise podle článku 19 uvedeného nařízení posoudila relevanci, účinnost, efektivnost a ucelenost tohoto plánu v souladu s pokyny pro posuzování stanovenými v příloze V. Dne 4. května 2022 přijala Rada prováděcí rozhodnutí o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Bulharska ([5]), které bylo dne 8. prosince 2023 změněno podle čl. 18 odst. 2 za účelem aktualizace maximálního finančního příspěvku na nevratnou finanční podporu ([6]). Uvolnění splátek je podmíněno přijetím rozhodnutí Komise v souladu s čl. 24 odst. 5, v němž se stanoví, že Bulharsko uspokojivě splnilo příslušné milníky a cíle stanovené v prováděcím rozhodnutí Rady. Podmínkou uspokojivého splnění je rovněž absence zvratu u dříve dosažených milníků a cílů, pokud jde o tutéž reformu nebo investici.

(5) Dne 20. června 2025 přijala Rada na doporučení Komise doporučení, kterým schválila národní střednědobý fiskálně-strukturální plán Bulharska ([7]). Plán byl předložen v souladu s článkem 11 a čl. 36 odst. 1 písm. a) nařízení (EU) 2024/1263, vztahuje se na období od roku 2025 do roku 2028 a představuje fiskální korekci rozloženou do čtyř let.

(6) Dne 26. listopadu 2024 Komise na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011 ([8]) přijala zprávu mechanismu varování 2025, v níž není Bulharsko uvedeno jako jeden z členských států, u nichž je třeba provést hloubkový přezkum. Komise rovněž přijala doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny, jakož i návrh společné zprávy o zaměstnanosti 2025, která analyzuje provádění hlavních směrů politik zaměstnanosti a zásad evropského pilíře sociálních práv. Rada přijala doporučení týkající se hospodářské politiky eurozóny ([9]) dne 13. května 2025 a společnou zprávu o zaměstnanosti dne 10. března 2025.

([3]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/435 ze dne 27. února 2023, kterým se mění nařízení (EU) 2021/241, pokud jde o kapitoly REPowerEU v plánech pro oživení a odolnost, a nařízení (EU) č. 1303/2013, (EU) 2021/1060 a (EU) 2021/1755 a směrnice 2003/87/ES (Úř. věst. L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Prováděcí rozhodnutí Rady ze dne 4. května 2022 o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Bulharska (8091/22).

([6]) Prováděcí rozhodnutí Rady ze dne 8. prosince 2023, kterým se mění prováděcí rozhodnutí ze dne 4. května 2022 o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Bulharska (15837/2023).

([7]) Doporučení Rady, ze dne 20. června 2025, kterým se schvaluje národní střednědobý fiskálně-strukturální plán Bulharska (Úř. věst. C, C/2025/3700, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3700/oj).

([8]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy (Úř. věst. L 306, 23.11.2011, s. 25).

([9]) Doporučení Rady ze dne 13. května 2025 týkající se hospodářské politiky eurozóny (Úř. věst. C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Dne 29. ledna 2025 Komise zveřejnila Kompas konkurenceschopnosti, strategický rámec, jehož cílem je posílit globální konkurenceschopnost EU v příštích pěti letech. Stanoví tři transformační požadavky udržitelného hospodářského růstu: i) inovace; ii) dekarbonizace a konkurenceschopnost a iii) bezpečnost. Za účelem odstranění rozdílů v oblasti inovací si EU klade za cíl prosazovat průmyslové inovace, podporovat růst startupů prostřednictvím iniciativ, jako je Strategie EU pro startupy a scaleupy, a urychlit zavádění pokročilých technologií, jako je umělá inteligence a kvantová výpočetní technika. V zájmu dosažení zelenějšího hospodářství Komise předložila komplexní Akční plán pro cenově dostupnou energii a Dohodu o čistém průmyslu, které zajistí, aby přechod na čistou energii zůstal nákladově efektivní, zohledňoval konkurenceschopnost, zejména v energeticky náročných odvětvích, a byl hnací silou růstu. Pro snížení nadměrné závislosti a zvýšení bezpečnosti je Unie odhodlána posílit globální obchodní partnerství, diverzifikovat dodavatelské řetězce a zajistit přístup ke kritickým surovinám a čistým zdrojům energie. Tyto priority se opírají o horizontální faktory, jež zahrnují zjednodušení právních předpisů, prohloubení jednotného trhu, financování konkurenceschopnosti a unii úspor a investic, podporu dovedností a kvalitních pracovních míst a lepší koordinaci politik EU. Kompas konkurenceschopnosti je sladěn s evropským semestrem, čímž je zajištěno, aby hospodářské politiky členských států byly v souladu se strategickými cíli Komise a při správě ekonomických záležitostí byl uplatňován jednotný přístup, který podporuje udržitelný růst, inovace a odolnost v celé Unii.

(8) Evropský semestr pro koordinaci hospodářských politik se v roce 2025 nadále vyvíjí souběžně s prováděním Nástroje pro oživení a odolnost. Stále platí, že pro naplnění politických priorit v rámci evropského semestru je zásadně důležité plné provedení plánů pro oživení a odolnost, neboť tyto plány pomáhají účinně řešit všechny výzvy, které byly uvedeny v příslušných doporučeních pro jednotlivé země vydaných v posledních letech, nebo významnou část těchto výzev. Doporučení pro jednotlivé země zůstávají relevantní i pro posuzování pozměněných plánů pro oživení a odolnost v souladu s článkem 21 nařízení (EU) 2021/241.

(9) Doporučení pro jednotlivé země 2025 by se měla vztahovat na všechny klíčové výzvy hospodářské politiky, jež nejsou dostatečně řešeny v rámci opatření obsažených v plánech pro oživení a odolnost, s přihlédnutím k příslušným výzvám identifikovaným v doporučeních pro jednotlivé země z období 2019–2024.

(10) Dne 4. června 2025 zveřejnila Komise zprávu o Bulharsku pro rok 2025. Posoudila pokrok, který Bulharsko učinilo při plnění příslušných doporučení, a zhodnotila, jak Bulharsko provádí plán pro oživení a odolnost. Na základě této analýzy identifikovala nejnaléhavější výzvy, kterým Bulharsko čelí. Posoudila rovněž pokrok Bulharska při provádění evropského pilíře sociálních práv a v plnění hlavních cílů Unie pro rok 2030 v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby a sociálního vyloučení, jakož i pokrok při dosahování cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

Posouzení roční zprávy o pokroku

(11) Dne 20. června 2025 Rada doporučila pro Bulharsko následující maximální tempo růstu čistých výdajů: 6,2 % v roce 2025, 4,9 % v roce 2026, 4,4 % v roce 2027 a 4,0 % v roce 2028, což odpovídá maximálnímu kumulativnímu tempu růstu počítanému vzhledem k roku 2024 ve výši 6,2 % v roce 2025, 11,4 % v roce 2026, 16,3 % v roce 2027 a 21 % v roce 2028. Dne 2. května 2025 předložilo Bulharsko roční zprávu o pokroku ([10]) týkající se příslušných údajů o fiskálních výsledcích a projekcí těchto výsledků a provádění reforem a investic v reakci na hlavní výzvy identifikované v příslušných doporučeních v rámci evropského semestru. Roční zpráva o pokroku rovněž zohledňuje zprávy, které Bulharsko dvakrát za rok podává o pokroku dosaženém při plnění plánu pro oživení a odolnost v souladu s článkem 27 nařízení (EU) 2021/241.

(12) Útočná válka Ruska proti Ukrajině a její důsledky představují pro Evropskou unii existenční výzvu. Komise doporučila aktivaci národní únikové doložky Paktu o stabilitě a růstu koordinovaným způsobem s cílem podpořit úsilí EU o rychlé a významné navýšení výdajů na obranu; tento návrh uvítala Evropská rada dne 6. března 2025. Na základě žádosti Bulharska ze dne 2. května 2025 přijala Rada dne 8. července 2025 na doporučení Komise doporučení, kterým se Bulharsku umožňuje odchýlit se od doporučených maximálních temp růstu čistých výdajů a překročit je ([11]).

([10]) Roční zprávy o pokroku z roku 2025 jsou dostupné na adrese: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_cs.

([11]) Doporučení Rady ze dne 8. července 2025, kterým se Bulharsku umožňuje odchýlit se od maximálních temp růstu čistých výdajů stanovených Radou podle nařízení (EU) 2024/1263 (aktivace národní únikové doložky) (Úř. věst. C, C/2025/3961, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3961/oj).

(13) Na základě údajů potvrzených Eurostatem ([12]) se schodek veřejných financí Bulharska zvýšil ze 2,0 % HDP v roce 2023 na 3,0 % v roce 2024, zatímco veřejný dluh vzrostl ze 22,9 % HDP na konci roku 2023 na 24,1 % na konci roku 2024. Podle výpočtů Komise odpovídá tento vývoj tempu růstu čistých výdajů ve výši 10,4 % v roce 2024. V roční zprávě o pokroku Bulharsko odhaduje růst čistých výdajů v roce 2024 na 12,3 %. Nižší tempo růstu čistých výdajů ve výpočtech Komise je způsobeno především tím, že Komise zohlednila záznam o jednorázovém výdaji v roce 2024. Na základě odhadů Komise bylo nastavení fiskální politiky ([13]), které zahrnuje výdaje financované jak z vnitrostátních, tak z unijních zdrojů, v roce 2024 převážně neutrální.

(14) Podle roční zprávy o pokroku předpokládá makroekonomický scénář, na němž jsou založeny rozpočtové projekce Bulharska, v roce 2025 růst reálného HDP ve výši 3,0 %, zatímco inflace měřená HISC je v roce 2025 odhadována na 3,6 %. Prognóza Komise z jara 2025 předpokládá růst reálného HDP v roce 2025 o 2,0 % a v roce 2026 o 2,1 % a inflaci měřenou HISC v roce 2025 na úrovni 3,6 % a v roce 2026 na úrovni 1,8 %.

(15) V roční zprávě o pokroku se očekává, že schodek veřejných financí klesne v roce 2025 na 2,9 % HDP, zatímco poměr veřejného dluhu k HDP by měl do konce roku 2025 vzrůst na 28,9 %. Tento vývoj odpovídá tempu růstu čistých výdajů v roce 2025 ve výši 8,6 %. Prognóza Komise z jara 2025 předpokládá v roce 2025 schodek veřejných financí ve výši 2,8 % HDP. Podle výpočtů Komise tento vývoj odpovídá tempu růstu čistých výdajů v roce 2025 ve výši 9,2 %. Tyto vyšší projekce růstu čistých výdajů oproti roční zprávě o pokroku jsou způsobeny tím, že v prognóze Komise z jara 2025 byla pro rok 2025 uvedena nižší projekce výdajů financovaných ze zdrojů EU i nižší očekávaný dopad diskrečních opatření na straně příjmů, byť v porovnání s nižšími celkovými výdaji. Záznam Komise o jednorázovém výdaji za rok 2024 také přispěl k tomuto rozdílu tím, že pro rok 2024 vytvořil nižší výchozí základ. Na základě odhadů Komise se očekává, že nastavení fiskální politiky, které zahrnuje výdaje financované jak z vnitrostátních, tak z unijních zdrojů, bude v roce 2025 expanzivní v rozsahu 1,1 % HDP. Poměr veřejného dluhu k HDP by se měl do konce roku 2025 zvýšit na 25,1 %.

(16) Podle prognózy Komise z jara 2025 se očekává, že v roce 2025 budou z nevratné podpory („grantů“) z Nástroje pro oživení a odolnost financovány výdaje vládních institucí ve výši 1,0 % HDP, přičemž v roce 2024 to bylo 0,4 % HDP. Výdaje financované z nevratné podpory z Nástroje pro oživení a odolnost umožňují kvalitní investice a reformy zaměřené na zvýšení produktivity bez přímého dopadu na saldo veřejných financí a veřejný dluh Bulharska.

(17) Výdaje vládních institucí Bulharska na obranu činily 1,6 % HDP v letech 2021 a 2022 a 1,5 % HDP v roce 2023 ([14]). Podle prognózy Komise z jara 2025 se výdaje na obranu předpokládají v roce 2024 na úrovni 1,4 % HDP a v roce 2025 na úrovni 2,6 % HDP. To odpovídá nárůstu o 1,2 procentního bodu HDP oproti roku 2024. Období, kdy je aktivována národní úniková doložka (2025–2028), umožňuje Bulharsku změnit priority výdajů vládních institucí nebo zvýšit příjmy těchto institucí tak, aby trvale vyšší výdaje na obranu ve střednědobém horizontu neohrožovaly fiskální udržitelnost.

(18) Podle prognózy Komise z jara 2025 se očekává, že tempo růstu čistých výdajů v Bulharsku dosáhne v roce 2025 9,2 %. Na základě prognózy Komise z jara 2025 se předpokládá, že tempo růstu čistých výdajů v Bulharsku v roce 2025 bude nad úrovní doporučeného maximálního tempa růstu, což odpovídá odchylce ([15]) ve výši 1,1 % HDP v roce 2025. Očekávaná odchylka je však na základě současných projekcí výdajů na obranu v mezích flexibility národní únikové doložky.

([12]) Eurostat – Euro Indicators, 22. dubna 2025.

([13]) Nastavení fiskální politiky je definováno jako měřítko roční změny základního stavu veřejných rozpočtů. Jeho cílem je posoudit ekonomický impuls plynoucí z fiskálních politik, a to jak z těch, které jsou financovány z vnitrostátních zdrojů, tak z těch, které jsou financovány z rozpočtu EU. Nastavení fiskální politiky se měří jako rozdíl mezi i) střednědobým potenciálním růstem a ii) změnou primárních výdajů očištěných o diskreční opatření na straně příjmů a se zahrnutím výdajů financovaných z nevratné podpory (grantů) z Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů Unie.

([14]) Zdroj: Eurostat, vládní výdaje podle klasifikace funkcí vládních institucí (COFOG). Vzhledem k metodickým rozdílům mezi definicemi podle COFOG a NATO se výdaje založené na definici dle COFOG mohou lišit od výdajů založených na definici dle NATO.

([15]) Od roku 2026 se tyto údaje budou objevovat na kontrolním účtu, který je zřízen článkem 22 nařízení (EU) 2024/1263.

(19) Roční zpráva o pokroku nezahrnuje rozpočtové projekce na období po roce 2025. Prognóza Komise z jara 2025 předpokládá na základě politických opatření známých ke dni její uzávěrky, že v roce 2026 bude schodek veřejných financí činit 2,8 % HDP. Tento vývoj odpovídá tempu růstu čistých výdajů v roce 2026 ve výši 1,7 %. Na základě odhadů Komise se očekává, že nastavení fiskální politiky, které zahrnuje výdaje financované z vnitrostátních i z unijních zdrojů, bude v roce 2026 restriktivní v rozsahu 0,8 % HDP. Podle odhadu Komise se očekává, že poměr veřejného dluhu k HDP vzroste do konce roku 2026 na 27,1 %. Toto zvýšení poměru dluhu k HDP v roce 2026 odráží především stabilní primární schodek nad 2 % a trvalou dezinflaci během období prognózy společně s rostoucími úrokovými sazbami.

Klíčové politické výzvy

(20) V souladu s čl. 19 odst. 3 písm. b) nařízení (EU) 2021/241 a s přílohou V kritériem 2.2 uvedeného nařízení zahrnuje plán pro oživení a odolnost rozsáhlý soubor vzájemně se posilujících reforem a investic, které mají být provedeny do roku 2026. Očekává se, že tyto reformy a investice pomohou účinně řešit všechny výzvy identifikované v příslušných doporučeních pro tuto zemi nebo jejich významnou část. Pro podporu dlouhodobé konkurenceschopnosti Bulharska prostřednictvím zelené a digitální transformace a pro současné zajištění sociální spravedlnosti je v tomto napjatém časovém rámci nezbytné dokončit účinné provádění plánu pro oživení a odolnost. Sdělení Komise NextGenerationEU – Cesta do roku 2026, které bylo přijato dne 4. června 2025, vyjasňuje příslušný harmonogram ukončení nástroje a poskytuje členským státům pokyny pro maximalizaci provádění do 31. srpna 2026, včetně toho, jak dále zefektivnit plány pro oživení a odolnost, uvádí nejdůležitější možnosti, které je třeba zvážit při jejich revizi, a zdůrazňuje význam pečlivého společného plánování před předložením posledních žádostí o platbu v roce 2026. Pro splnění závazků plánu pro oživení a odolnost do srpna 2026 je nezbytné, aby Bulharsko bezodkladně urychlilo provádění reforem a investic řešením příslušných výzev. Rychlé začlenění kapitoly REPowerEU do plánu pro oživení a odolnost je zásadní pro financování dalších reforem a investic na podporu strategických cílů Bulharska a EU v oblasti energetiky a zelené transformace. Týkají se zejména zachování jednotného politického přístupu k provádění plánovaných strukturálních reforem a také zajištění konkurenceschopných a účinných zadávacích řízení, která umožní včasnou realizaci plánovaných investic. Aby byla zajištěna široká podpora pro úspěšné provádění plánu pro oživení a odolnost, je i nadále nezbytné do procesu systematicky zapojovat místní a regionální orgány, sociální partnery, občanskou společnost a další příslušné zúčastněné strany.

(21) V Bulharsku došlo k urychlení provádění programů politiky soudržnosti, které zahrnují podporu z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), Fondu pro spravedlivou transformaci (FST), Evropského sociálního fondu plus (ESF+) a Fondu soudržnosti (FS). Je důležité pokračovat v úsilí o zajištění rychlého provádění těchto programů a zároveň maximalizovat jejich reálný dopad. Bulharsko již na základě svých programů v rámci politiky soudržnosti přijímá opatření na podporu konkurenceschopnosti a růstu a současně na posílení sociální soudržnosti. Zároveň nadále čelí výzvám, včetně těch, které se týkají (energetické) chudoby a sociálního začleňování, kvality a inkluzivnosti vzdělávání, rozvoje dovedností, integrace zranitelných skupin na trhu práce a transformace energetiky, která má i nadále klíčový význam pro dlouhodobou odolnost, a konkurenceschopnosti, kde by další zaměření na rozvoj strategických technologií mohlo přinést nové příležitosti. V souladu s článkem 18 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1060 ([16]) je Bulharsko povinno v rámci přezkumu fondů politiky soudržnosti v polovině období přezkoumat každý program, mimo jiné s přihlédnutím k příslušným výzvám identifikovaným v doporučeních pro danou zemi z roku 2024. Návrhy Komise přijaté dne 1. dubna 2025 ([17]) prodlužují lhůtu k předložení posouzení – v případě každého programu – výsledku přezkumu v polovině období stanovenou na 31. března 2025. Poskytují také flexibilitu, která pomáhá urychlit provádění programů, a pobídky pro členské státy, aby přidělovaly zdroje politiky soudržnosti do pěti strategických prioritních oblastí Unie, konkrétně do konkurenceschopnosti v oblasti strategických technologií, obrany, bydlení, vodohospodářské odolnosti a přechodu na jiné zdroje energie, a do investic do dovedností v prioritních odvětvích při současném zachování důrazu na osoby v nejzranitelnějších situacích v programech ESF+.

([16]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1060 ze dne 24. června 2021 o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky (Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 159).

([17]) Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se mění nařízení (EU) 2021/1058 a (EU) 2021/1056, pokud jde o zvláštní opatření k řešení strategických výzev v souvislosti s přezkumem v polovině období – COM(2025) 123 final.

(22) Platforma strategických technologií pro Evropu (STEP) poskytuje příležitost investovat do klíčové strategické priority EU tím, že posílí konkurenceschopnost EU. Platforma STEP je financována z jedenácti stávajících fondů EU. Členské státy mohou rovněž přispívat do Programu InvestEU na podporu investic v prioritních oblastech. Bulharsko by mohlo tyto iniciativy optimálně využívat k podpoře vývoje nebo výroby kritických technologií, včetně čistých technologií a technologií účinně využívajících zdroje.

(23) Kromě hospodářských a sociálních výzev, které jsou řešeny prostřednictvím plánu pro oživení a odolnost a jiných fondů EU, by Bulharsko mělo efektivně řešit zbývající výzvy, jež se týkají kvality vzdělávání a dovedností, zdravotní péče, dlouhodobé péče a sociálního začleňování. Mezi další výzvy, které oslabují podnikatelské prostředí a konkurenceschopnost, patří fungování veřejné správy, včetně nezávislosti regulačních orgánů, účinnost zadávacích řízení a řízení výzkumu a inovací. Další výzvy se týkají stále vysoké míry závislosti na fosilních palivech, přetrvávající energetické chudoby, nedostatečně rozvinuté udržitelné dopravní infrastruktury a špatného nakládání s odpady a hospodaření s vodou.

(24) Jak je uvedeno v Kompasu konkurenceschopnosti, všechny orgány EU, vnitrostátní a místní orgány musí vyvinout velké úsilí k vytvoření jednodušších pravidel a ke zrychlení správních postupů. Komise si v oblasti snižování administrativní zátěže stanovila ambiciózní cíle: nejméně o 25 % a u malých a středních podniků nejméně o 35 % a vytvořila nové nástroje k dosažení těchto cílů, včetně systematického zátěžového testu stavu právních předpisů EU a posíleného dialogu se zúčastněnými stranami. Aby tento cíl splnilo, musí přijmout opatření i Bulharsko. Složitost správních postupů považuje za problém pro svou společnost při podnikání v Bulharsku 66 % podniků ([18]). Kvalita služeb poskytovaných veřejnou správou je stále nedostatečná, přičemž existují výrazné regionální rozdíly. Převážná většina podniků vnímá korupci jako rozšířenou a jako problém při podnikání. Mezi další hlavní výzvy podnikatelského prostředí patří vysoká administrativní zátěž a regulační překážky. Tyto výzvy by bylo možné řešit další digitalizací administrativních služeb a snížením nákladů na zahájení podnikání. Zadávací řízení často postrádají konkurenci nebo kvalitu, což často vede k nedostatku uchazečů nebo k úspěšným odvoláním. Riziko korupce při zadávacích řízeních je i nadále vysoké, což odrazuje podniky od účasti kvůli vnímané neobjektivitě podmínek a hodnocení. Regulační orgány se potýkají s omezenými zdroji a často podléhají politickému vlivu, což oslabuje jejich nezávislost a kvalitu jejich práce. Velké rozdíly v platech v rámci některých a mezi některými regulačními orgány omezují možnosti přilákat kvalitní odborníky.

(25) Úroveň investic do výzkumu a vývoje v Bulharsku je velmi nízká a není efektivně rozdělována, což vede k nízkému dopadu a účinnosti, zejména v případě veřejných výdajů na výzkum a vývoj. V roce 2023 činily veřejné výdaje na výzkum a vývoj 0,28 % HDP oproti průměru EU ve výši 0,72 %. Kromě toho jsou vazby mezi akademickou obcí a podnikatelskou sférou nadále omezené. Nízkou úroveň výdajů na výzkum a vývoj zhoršují veřejné prostředky rozdělované mezi mnoho vysokoškolských institucí a výzkumných organizací. Tyto nedostatky mají za následek slabé výsledky v oblasti inovací, o čemž svědčí nízká míra patentové intenzity a počet vědeckých publikací, citací a společných vědeckých publikací veřejného a soukromého sektoru pod průměrem EU.

(26) Přístup k čisté a cenově dostupné energii a snižování závislosti na fosilních palivech jsou pro Bulharsko i nadále prioritními tématy. Země měla v roce 2024 čtvrté nejvyšší velkoobchodní ceny elektřiny, což bylo částečně způsobeno omezenou propojitelností mezi jihovýchodní a střední Evropou, jakož i přetrvávající závislostí na fosilních palivech, která představovala přibližně 25 % výroby elektřiny, ve spojení s omezenou dostupností technologií nefosilní flexibility. Odložená reforma liberalizace maloobchodního trhu s elektřinou brání přechodu na čistou a cenově dostupnou energii, protože nedostatečná expozice cenovým signálům zvyšuje poptávku, zejména ve špičkách, kdy ji uspokojují flexibilní kapacity, včetně okrajových elektráren na fosilní paliva. Bulharsko eviduje značné dotace na fosilní paliva, které představují přibližně 0,82 % jeho HDP, přičemž do roku 2030 se neplánuje jejich postupné ukončení. Za prioritu pro postupné ukončení by mohly být považovány zejména dotace na fosilní paliva, které cíleně neřeší energetickou chudobu ani skutečné problémy týkající se energetické bezpečnosti. V Bulharsku jsou dotace na fosilní paliva, jako jsou tarify výkupních cen pro elektrárny na kombinovanou výrobu tepla a elektřiny, jakož i vládní nařízení týkající se nákupu elektřiny z tepelné elektrárny „Maritsa East II“, ekonomicky neefektivní, udržují závislost na fosilních palivech a odrazují od dekarbonizace odvětví elektrické energie a vytápění.

([18]) „Postoje podniků ke korupci v EU“, zpráva z bleskového průzkumu Eurobarometru (duben 2024).

(27) Využívání energie z obnovitelných zdrojů se v Bulharsku zpomalilo. V roce 2024 země přidala 1 GW nové kapacity energie z obnovitelných zdrojů (většinou solární fotovoltaiky), což je méně než 1,2 GW v předchozím roce. Složitá a zdlouhavá povolovací řízení vytvářejí překážky pro instalaci nových kapacit větrné energie na pevnině, o čemž svědčí nedostatek nových kapacit v posledních letech. Potenciál větrných zařízení na moři zůstává nevyužit kvůli chybějícímu regulačnímu rámci, zejména určení oblastí pro zrychlené zavádění obnovitelných zdrojů energie a vytvoření plánu rozvoje sítě pro pobřežní oblasti. Ačkoli Bulharsko v roce 2023 jako součást reformy v rámci plánu pro oživení a odolnost vytvořilo právní základ pro určení prioritních zón pro větrná zařízení, dosud tyto oblasti neurčilo.

(28) Systémy dálkového vytápění jsou v Bulharsku často ve špatném technickém stavu a většina z nich využívá převážně zemní plyn nebo uhlí.

(29) Nedostatečná krátkodobá skladovací kapacita a nutnost spoléhat se na výrobce fosilních paliv patří k hlavním faktorům, které přispívají k jednomu z největších výkyvů velkoobchodních cen v EU s průměrnou denní odchylkou velkoobchodní ceny v roce 2024 ve výši 185 EUR/MWh. Omezená likvidita na velkoobchodním trhu v důsledku částečné liberalizace a systém kompenzací pro podnikové uživatele dlouhodobě omezují potenciál agregace a odezvy na straně poptávky, což snižuje flexibilitu elektrizační soustavy. Neexistující plná liberalizace maloobchodního trhu bude navíc nadále oslabovat flexibilitu elektrizační soustavy.

(30) Kapacita Bulharska pro připojení k síti pro zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů je stále omezenější, zejména na úrovni distribuce, což vyžaduje další investice do sítě, aby bylo možné zvládnout průběžnou integraci obnovitelných zdrojů.

(31) Energetická chudoba zůstává strukturálním problémem, přičemž podíl lidí neschopných udržet své domovy dostatečně vytápěné je stále vyšší než průměr EU. Ačkoli Bulharsko v roce 2023 jako součást reformy v rámci plánu pro oživení a odolnost přijalo právní definici energetické chudoby, stále musí určovat postižené obyvatelstvo a navrhnout účinné a cílené režimy podpory.

(32) Energetická náročnost a emise skleníkových plynů spojených se spotřebou energie ve zpracovatelském průmyslu v Bulharsku patří i nadále k nejvyšším v EU. Energetická náročnost zpracovatelského průmyslu v letech 2017–2022 klesla na 2,45 GWh/EUR hrubé přidané hodnoty, ale je nadále výrazně vyšší než průměr EU (1,05 GWh/EUR hrubé přidané hodnoty). Podpora energetické účinnosti ve zpracovatelském průmyslu – zejména v energeticky náročných odvětvích – a snížení spotřeby energie v průmyslu by přispěly ke zvýšení produktivity a konkurenceschopnosti hospodářství.

(33) Doprava je odvětvím, které v Bulharsku produkuje nejvíce emisí, přičemž emise skleníkových plynů ze silniční dopravy mezi lety 2005 a 2023 výrazně vzrostly, zatímco v EU celkově klesaly. Jsou zapotřebí další opatření na podporu zavádění čisté dopravy v Bulharsku, jako je větší podpora veřejné dopravy, například zavedením služby jednotného přepravního dokladu pro veřejnou dopravu, modernizace železniční infrastruktury a elektrifikace zbývajících železničních tratí, rozvoj přeshraničního železničního spojení, instalace infrastruktury pro dobíjení elektrických vozidel a zavádění nízkoemisních zón v urbanizovaných oblastech.

(34) Udržitelné hospodaření s vodou a nakládání s odpady je v Bulharsku i nadále výzvou. Pro řešení těchto výzev má země stále omezenou institucionální kapacitu. Je třeba přijmout další opatření k posílení koordinace mezi příslušnými vnitrostátními orgány, vyvinout nástroje pro monitorování a modelování a zlepšit podávání zpráv a plánování na nižší než celostátní úrovni. Investiční mezera v oblasti vodního hospodářství pro splnění požadavků rámcové směrnice o vodě a směrnice o povodních se odhaduje na 439 milionů EUR ročně.

(35) Vysoký podíl středoškolských studentů nemá základní dovednosti v matematice, čtení a přírodních vědách, což představuje významnou překážku pro pozdější rozvoj dovedností. V Programu OECD pro mezinárodní hodnocení žáků (PISA) z roku 2022 dosáhla přibližně polovina patnáctiletých Bulharů podprůměrných výsledků v matematice, čtení a přírodních vědách, přičemž mezi žáky ze znevýhodněného prostředí byl tento podíl ještě vyšší. Podprůměrné výsledky souvisejí také se školními osnovami, které jsou stále do značné míry založeny na znalostech. Nedostatečně se využívají přístupy založené na kompetencích a soustředěné na účastníky vzdělávání, přičemž zaměření na rozvoj základních dovedností a na kompetence v oblasti STEM je příliš malé. Kvalita výuky trpí neschopností přilákat talenty do učitelského povolání, částečně kvůli nedostatečnému trvalému profesnímu rozvoji a odborné přípravě přizpůsobené potřebám učitelů. Přetrvávají velké nerovnosti založené na socioekonomických faktorech s vysokou mírou sociální segregace, která ovlivňuje školy a prohlubuje nerovnosti ve vzdělávání.

(36) Bulharský trh práce je i nadále napjatý s nízkou mírou nezaměstnanosti v roce 2024 ve výši 4,2 %, přičemž zaměstnavatelé hlásí celkovou potřebu více než 260 000 dalších pracovníků, což je zhruba 9 % osob, které jsou v současné době zaměstnány. Podíl mladých lidí (15–29 let), kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy, sice klesl, ale stále je o 1,7 procentního bodu vyšší než průměr EU. I přes mírné zlepšení v roce 2024 zůstává rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením a bez něj jedním z nejvyšších v EU, a to 35,4 procentního bodu v roce 2024. Míra zaměstnanosti osob s nejvýše nižším sekundárním vzděláním je o 42 procentních bodů nižší než u osob s terciárním vzděláním, což je výrazně vyšší rozdíl než průměrně v EU. Romové se navíc potýkají se značnými problémy při hledání zaměstnání – pouze 47 % z nich je zaměstnáno. Nedávné kladné čisté migrační toky nestačí k vyrovnání úbytku pracovních sil a emigrace vysoce kvalifikovaných mladých pracovníků. Tyto problémy na trhu práce ještě zhoršuje nedostatek kvalifikovaných pracovních sil a nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi. Digitální dovednosti u pracující populace jsou stále výrazně nízké, přičemž alespoň základní digitální dovednosti má 40,1 % pracovníků (ve věku 25–64 let). Nedostatek kvalifikovaných pracovníků navíc zhoršuje nízká míra, v jaké odborné vzdělávání a příprava a terciární vzdělávání odpovídají potřebám trhu práce, zejména v odvětvích souvisejících se zelenou a digitální transformací. Bulharsko kromě toho v posledním desetiletí vykázalo jednu z nejnižších úrovní účasti dospělých ve vzdělávání v Unii, jež v roce 2022 činila 9,5 % ve srovnání s průměrem EU ve výši 39,5 %.

(37) Riziko sociálního vyloučení a chudoby zůstává vysoké zejména u dětí, starších osob, osob se zdravotním postižením a Romů. Výdaje na dávky sociální ochrany v Bulharsku patří k nejnižším v EU (18,3 % oproti průměru EU, který v roce 2023 činil 26,8 % HDP), zejména pokud jde o sociální pomoc, rodinné dávky a dávky v nezaměstnanosti. Přiměřenost minimálního příjmu je výrazně pod průměrem EU (19,1 % oproti 56,3 % v případě prahu chudoby v roce 2023). V roce 2024 pobíralo dávky pouze 25,1 % krátkodobě nezaměstnaných. Omezená schopnost systému snižovat chudobu zdůrazňuje potřebu zlepšit účinnost, pokrytí a efektivnost. V roce 2024 sociální transfery (bez důchodů) snížily chudobu pouze o 27,7 %, což je pod průměrem EU, který činí 34,4 %. Řešení těchto výzev by rovněž přispělo k podpoře vzestupné sociální konvergence v souladu s druhou fází analýzy zemí na základě Rámce sociální konvergence ([19]) provedené útvary Komise.

(38) Navzdory zvýšení výdajů na zdravotní péči od roku 2019 se úmrtnost na léčitelné příčiny v Bulharsku nesnížila a nadále dosahovala více než dvojnásobku průměru EU, což svědčí o neefektivnosti systému zdravotní péče. I přes nedávné snížení podílu přímých plateb za zdravotní péči zůstává tento podíl nejvyšší v EU. Počet zdravotních sester a praktických lékařů v Bulharsku v roce 2023 opět klesl. Na jednoho lékaře nyní připadá v průměru méně než jedna zdravotní sestra a podíl praktikujících zdravotních sester na 1 000 obyvatel je stále jedním z nejnižších v EU, což zhoršuje dostupnost a kvalitu zdravotnických služeb. V roce 2023 bylo více než 40 % zdravotních sester a 50 % lékařů ve věku 55 let a více, což v kombinaci s koncentrací pracovních sil a zařízení v městských oblastech dlouhodobě zhoršuje dostupnost zdravotnických služeb,

DOPORUČUJE Bulharsku v letech 2025 a 2026:

1. Posílit celkové výdaje na obranu a bezpečnost a připravenost při současném zajištění udržitelnosti dluhu v souladu se závěry Evropské rady ze dne 6. března 2025. Dodržovat maximální tempa růstu čistých výdajů doporučená Radou dne 20. června 2025 a současně využít prostor poskytnutý národní únikovou doložkou pro vyšší výdaje na obranu.

2. S ohledem na platné lhůty pro včasné dokončení reforem a investic podle nařízení (EU) 2021/241 bezodkladně urychlit provádění plánu pro oživení a odolnost. Urychlit provádění programů v rámci politiky soudržnosti (EFRR, FST, ESF+, FS) a případně využít možností, které nabízí přezkum v polovině období. Optimálně využívat nástroje EU, včetně příležitostí, které poskytuje Program InvestEU a Platforma strategických technologií pro Evropu, ke zvýšení konkurenceschopnosti.

3. Vytvořit základní podmínky pro zvýšení konkurenceschopnosti zlepšením fungování a kapacity veřejné správy, a to i na regionální úrovni. Zjednodušit regulaci, zlepšit regulační nástroje a snížit administrativní zátěž s cílem vytvořit rovné podmínky pro podnikání. Zlepšit účinnost protikorupčních opatření, zejména v případech korupce na vysoké úrovni. Zlepšit kvalitu zadávacích řízení a posílit nezávislost a fungování regulačních orgánů. Zvýšit dopad a účinnost veřejných investic do výzkumu a vývoje tím, že se výzkum a inovace soustředí v menším počtu institucí, a zlepšit komercializaci výsledků výzkumu.

([19]) SWD(2025) 95 – Druhá fáze analýzy sociální konvergence zemí na základě Rámce sociální konvergence (SCF), 2025.

4. Snížit závislost na fosilních palivech, mimo jiné podporou liberalizace trhu, urychlením zavádění obnovitelných zdrojů energie, zejména určením oblastí s urychleným povolováním pro větrná zařízení. Podniknout konkrétní kroky k postupnému ukončení dotací na fosilní paliva, včetně zrušení dotací na podporu výroby elektřiny z uhlí a dálkového vytápění využívajícího uhlí. Zvýšit flexibilitu elektrizační soustavy, aby se snížila volatilita velkoobchodních cen, zejména rozšířením možností agregace a odezvy na straně poptávky a zajištěním dostatečných skladovacích kapacit. Modernizovat infrastrukturu elektrické sítě na úrovni distribuce zaváděním infrastruktury inteligentních sítí a modernizací vedení a rozvoden. Řešit energetickou chudobu vytvořením aktuálního informačního systému o energeticky chudých a energeticky zranitelných domácnostech a podporovat je cílenými politickými opatřeními. Podporovat opatření v oblasti energetické účinnosti v průmyslu. Podporovat zavádění a využívání udržitelné městské, veřejné a železniční dopravy, mimo jiné urychlením rozvoje potřebné infrastruktury. Zlepšit hospodaření s vodou a nakládání s odpady odstraněním institucionálních nedostatků a investicemi do infrastruktury s cílem zajistit udržitelné využívání zdrojů.

5. Posílit výuku a učení založené na kompetencích. Zlepšit kvalitu výuky prostřednictvím počátečního a průběžného vzdělávání učitelů založeného na potřebách. Zlepšit kvalitu, relevanci pro trh práce a inkluzivnost v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, a to i v případě Romů a jiných znevýhodněných skupin. Řešit nedostatek pracovních sil účinným prováděním opatření ke zvýšení úrovně zaměstnanosti osob se zdravotním postižením, osob s nižší úrovní vzdělání, Romů a neaktivních osob. Posílit získávání dovedností s cílem zvýšit konkurenceschopnost a podpořit zelenou a digitální transformaci. Zabývat se sociálním začleněním pomocí zlepšení přístupu k integrovaným službám zaměstnanosti a sociálním službám a poskytnutím účinnější podpory minimálního příjmu. Zlepšit přístup ke zdravotnickým službám, mimo jiné dalším omezením přímých plateb a řešením nedostatku a nerovnoměrného rozložení zdravotnických pracovníků s cílem zvýšit účinnost, dostupnost a kapacitu systému zdravotní péče.

V Bruselu dne 8. července 2025.

Za Radu

předsedkyně

S. LOSE